

Що таке війна?

Визначення

Війна є не що інше, як розширене єдиноборство. Якщо ми захочемо охопити думкою як одне ціле всю незліченну множину окремих єдиноборств, із яких складається війна, то найкраще уявити собі сутичку двох борців. Кожен із них прагне за допомогою фізичного насильства примусити іншого виконати власну волю; його найближча мета — перемогти противника й таким чином зробити його нездатним до будь-якого подальшого опору.

Отже, війна — це акт насильства, який має на меті змусити противника виконати нашу волю.

Насильство використовує винаходи мистецтв та відкриття наук, щоб протистояти тому ж таки насильству. Непомітні, майже не варті того, щоб

[Купить книгу на сайті kniga.biz.ua >>>](http://kniga.biz.ua)

про них говорити, обмеження, що воно їх само на себе накладає як звичаї міжнародного права, супроводжують насильство, насправді не послаблюючи його ефекту.

Таким чином, фізичне насильство (бо морального насильства в поняттях про державу й закон не існує) є засобом, мета ж його — нав'язування противникові нашої волі. Надійний спосіб досягнення цієї мети — обеззброїти ворога, позбавити його можливості чинити опір.

Найвищий ступінь застосування насильства

Деяким філантропам, напевно, здається, що можна штучно, без особливого кровопролиття обеззброїти і знищити ворога й що, мовляв, саме до цього й має тяжіти військово мистецтво. Хоч би якою спокусливою була ця думка, вона, проте, помилкова, тому такі судження слід відкинути. Війна — річ небезпечна, тож благодущність у ній неприпустима. Застосування фізичного насильства у всьому його обсязі жодним чином не виключає розумової підтримки; тому той, хто це насильство використовує, усім нехтуючи, і хто не зважає на пролиту кров,

[Купить книгу на сайті kniga.biz.ua >>>](http://kniga.biz.ua)

дістає неабияку перевагу над противником, який до цього не вдається.

Так і треба сприймати війну; було б неправильно й навіть нерозважливо через відразу до її суворої стихії не зважати на природні властивості цього явища. Те, що війни цивілізованих народів не такі жорстокі й руйнівні, як війни диких народів, обумовлено розвитком суспільства воюючих держав та їхніми відносинами. Війна виникає на тлі суспільного стану держав та відносин між ними, вони її спричиняють, обмежують і стримують. Але все це не визначає справжньої суті війни, її диктують зовнішні події.

Запровадження принципу обмеження й поміркованості у філософію самої війни є цілковитим абсурдом.

Боротьбу між людьми в цілому породжують два зовсім різні елементи: вороже почуття й ворожий намір. Суттєвою ознакою нашого визначення ми обрали другий із цих елементів як більш загальний. Не можна уявити навіть найбільш первісного, наближеного до інстинкту почуття ненависті без якогось ворожого наміру; проте часто трапляються наміри ворога, які не супроводжуються почуттям ворожості або, у всякому разі, воно не по-

[Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>](http://kniga.biz.ua)

значене чимось особливим. Диким народам притаманні наміри, які виникають із емоції, а в народів цивілізованих наміри здебільшого обумовлюються розумом.

...І між цивілізованими народами може спалахнути взаємна ненависть.

Звідси випливає, що було б помилково звужувати поняття війни між цивілізованими народами до суто розсудливого акту їхніх урядів і сприймати її як щось таке, що чимдалі більше вивільняється від будь-яких емоцій.

Позаяк війна є актом насильства, то вона неминуче заповняє сферу почуттів. І нехай ця сфера не завжди є її джерелом, однак війна більш-менш тяжіє до нього, і це «більш-менш» залежить не від ступеня цивілізованості народу, а від важливості і стійкості інтересів ворогуючих сторін.

Таким чином, якщо ми бачимо, що цивілізовані народи не вбивають полонених, не спустошують сіл і міст, то це відбувається через те, що в управлінні військовими діями чимдалі більше втручається розум, який і підказує більш дієві способи застосування насильства, аніж ці грубі прояви інстинкту.

[Купить книгу на сайті kniga.biz.ua >>>](http://kniga.biz.ua)

Винайдення пороху й поступове вдосконалення вогнепальної зброї доволі переконливо свідчать про те, що навіть фактичне зростання культури ані як не паралізує й не заперечує прагнення до винищення противника, яке містить саме поняття війни. Отже, ми повторюємо своє твердження: війна є актом насильства й застосуванню його немає меж; кожна зі сторін, що бореться, встановлює правила для іншої; відбувається змагання, яке теоретично мало б довести обох противників до крайнощів.

Мета — позбавити противника можливості чинити опір

...Завдання воєнних дій полягає в тому, щоб обеззброїти противника, позбавити його можливості чинити опір.

Щоб змусити противника виконати нашу волю, ми повинні поставити його в більш скрутне становище, ніж становище жертви, якого ми від нього вимагаємо; при цьому, звісно, незручність цього становища має бути, принаймні на перший погляд, тривалою, інакше противник вичікуватиме слушного моменту й чинитиме опір.

[Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>](http://kniga.biz.ua)